

Numero 2-2008

Aprilo - Junio

KURIERO INTERNACIONA

*Redaktero: Jean Martignon
Imprimata en Europa*

REDAKTERO: Jean Martignon
 12,rue Maurice Utrillo,
 F-91600 Savigny sur Orge, Francia - France
 e-adresi : jeanmartignon@minitel.net
 martignon.jean@wanadoo.fr

KURIERO INTERNACIONA publikigasas ye singla trimestro e la yarala abono esas po 10 euri.

Kunlaboras : Editerio Krayono / Fernando Tejón. krayono@yahoo.es

L'Ido respondas la advoko di mondo qua perdis sua centro, la koncio di lua spiritalakonekteso, e l'etikala valoraji di personala diciplino e sociala responsiveso.

Karl Schlotterbeck

VORTO DAL REDAKTERO / DIVERSAJI

Pro ke me nun esas retretinto, me esperas havar plu multa libera tempo por okupesar pri KURIERO INTERNACIONA (se me havos la fortuna ne subisar itere mala personala cirkonstanci). Me joyas povar laborar plu bone por mea Idala taski, ma altralatero, me ne tre joyas pri la fino di mea oficala aktiva vivo profesionala. Ma, la situeso esas tala...

Recente la nova redaktero di PROGRESO, s-ro Pontnau, demisionis sen explikar la motivi di lua ago.

On povas tre regretar lo, nam s-ro Pontnau esis tre aktiva redaktero qua publikigis PROGRESO singlatrimestre, t.e. quarfoye dum la yaro dum ke antee ol publikigesis nur trifoye dum la yaro. La teksti e la artikli en PROGRESO kun s-ro Pontnau kom redaktero esis ecelanta, nur la linguo e la stilo esis kelkafoye defektoza, pro ke il esas adepto di plura interlingui ma dominacas bone nur Esperanto. Ico produktis kritiki e la redaktero di PROGRESO esis tre deskontenta, nam il esis sola por efektigar lua pezoza tasko e nulu, mem inter la experiencoza ldisti helpis lu por korektigar eventuala erori. (Me savas pro experienco ke ico ne esas pleziva laboro). Kad ica fakto esis la motivo di lua demisiono ? O kad existis altra motivi ? Ni ne savas lo, nam s-ro Pontnau dicis e skribis nulo a ni carelate. Omnakaze, omna lekteri dil precipua revuo di nia movado regretas lua departo.

Me propozis me ipsa por remplasar lu, nam nun ke me esas retretinto, me opinionas ke me povos redaktar e KURIERO INTERNACIONA e PROGRESO sen granda problemi.

Ico ne semblas aprobesar da omni. Nome, la jus retrovenanto a nia movado, James Chandler, qua deklaras dum plu kam un yaro : «Me ne plus esas Idisto» sendis histeriika mesajo ad eminenta membro dil Direktanta Komitato por ke il refuzez mea kandidateso. Nome, pro nia mala relati, il probable timas ke me atakez lu en ita buletino. Ico esas eroro, nam me rezervas mea polemikoz artikli por KURIERO INTERNACIONA. James Chandler timas probable anke ke per mea eventuala redaktereso di PROGRESO, mem se me ne polemikos kontre lu, me impedez la efektigo dil “nova komenco” quan il volas entraprezar por instigar la Idisti adoptar lua idei. La membri dil Direktanta Komitato decidus...

Ma, mem se me ne aceptesos kom redaktero di PROGRESO (ico povus esar granda problemo, nam exter me, dumstante, semblas ke nulu volas o povas asumir ica pezoza tasko), me intencas durar agar por Ido e plu aktive kam me agis til nun. Nome, omnakaze, me pluduros redaktar KURIERO INTERNACIONA e me havos tempo disponebla por probar interesigar diversa organizuri pri Ido. Kad ica aktiveso esos sucesoza ? Ico esas altra afero. Ma, nun, me havos plu multa libera tempo por tal agado.

Ni vidos to quo eventos. Me nun anke esforcos publikigar plu reguloze, e kun plu multa originala o nova artikli, KURIERO INTERNACIONA en la skopo plu bone kontentigar mea lekteri ed abonanti.

Sincere vua. JM :-:--::

LA NEOLITIKO* (1), IMPORTANTA EPOKO POR LA HOMARO

Quo do eventis por ke la homi dil supera Paleolitiko*(2), la Aurignaciani, Solutreani ed anke la Magdalenani, qui vivis quiete en shirmeyi subroka, piktis la groti di Lascaux, Cosquer (cirkumajo di Marseille) o Chauvet (fauci dil departemento Ardèche), chasis la uroxi o la rentiri, koliis sovaja frukti e cereali ye cirkume - 20.000 yari ante nia ero, rezolvis modifikar lia vivo-maniero ? Quale explikas ke mikra nombro de pacema chasisti-koliisti, qui disponis multa libera tempo e multa spaco transformesis a granda grupo de agrokultivisti-edukisti, grupigita en vilaji, akaparata per la agri-labori, ed interkonkurencanta por obtenar la maxim bona sulis o la strategiala loki ? Trans ica kelke karikaturatra maniero su questionar, emersas la questiono dil «*neolitikala* revoluciono*» e dil neolitikigo, t.e. la proceso qua duktas ad ol. Altravorte, la «*relative rapida*» evoluciono dil prehistoriala homo dum ica epoko qua konsideresas nunatempe kom extreme importanta en la historio. «*La maxim decidigiva evento por la homaro, de lua aparo til la industrial revoluciono*», tale avertas Jean-Paul Demoule, profesoro pri prehistorio che la universitato Paris I e kunorganizero dil internaciona dialogo qua

efektivigos en Paris (en la quartero la Villette) de la venonta 2ma til 4ma oktobro.

LA NEOLITIKO* AKOMPANESAS PER MULTA NOVIKURI

Neolitikala domo

Kreita dum la jari 1930 dal Angla arkeologo Gordon Childe, la vorto Neolitiko*, o «*la epoko dil nova stono*», preirinta la bronzo-epoko, apogas su sur l'aparo di teknologii (polisita stoni, terakotaji, ceramikaji) same kam l'agrokultivo e la bestii-edukado. Plu tarde dum la jari 1980, l'arkeologiisto Jacques Cauvin, specialisto dil Neolitiko en Proxima-Oriento

che la CNRS (3), defendas l'ideo ke ica proceso konformesas a mutaco dil mentalesi. Nunadie, la arkeologiisti dil tota mondo interkonsentas por opinionar ke la Neolitiko akompanesas per multa noviguri, samatempe materiala e nemateriala, koncerne la habiteyi (domi ye mapo ortangula), la relati kun la mortinti (santuarii), la arto, la kredaji, e mem la religio (statui, statueti, figureti), la tekniko pri stono-talio (litikala* teknologio) la nova materiaji (kalko, gipso, ceramiko), la interhoma relati quale la instituco di kambi-reti, ed anke la aparo di hierarkii, di neegalesi e di violentoza agi... Icon skribinte, oportas avan omno refutar kelka tradicionale transmisita idei koncerne la Neolitiko. No, la Neolitiko ne konformesas ad epoko di abundo e di pacema feliceso sequinta la periodi dil Paleolitiko* e dil Mesolitiko*(4) dum qui la gehomi sufris pro manko de nutrivi e mustis permanente luktar por posvivar. Lo esas prefere la kontreaajo qua eventis : la chasisti-koliisti laboris nur dum tri hori singladie, ed havis do labor-semano de duadek-

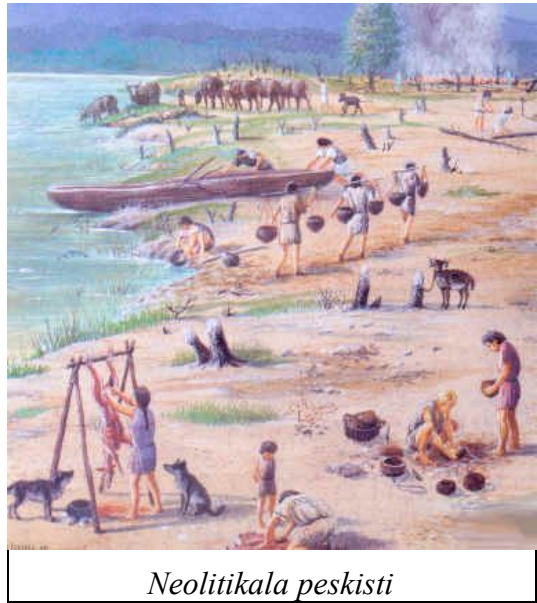

Neolitikala terakotajo

e-un hori ! No, la Neolitiko ne havas kom origino - nur - Proxima-Oriento, en Mezopotamia, inter la fluvii Tigro ed Eufrateo, en la areo quan onu nomizas la «*krecento fertila*» . Ya, ol aparis cirkum 8.000 a.K. en Proxima-Oriento, e pose difuzesis tra Turkia, Balkania e Danubia por arivar en Francia erste 2.500 jari plu tarde. Ma on savas nun ke «*la neolitikigo eventis ye proxima dati, sendepende, en plura regioni dil mondo : Chinia, Mexikia, Andi, Proxima-Oriento, Afrika, Nova-Guinea*», explikas Jean-Paul Demoule. En singla regiono, domestikigesis diferanta vejetala speci quale la rizo en Chinia, la maizo en Amerika, la sorgoo* e la milieto en Afrika o la frumento e la hordeo en Proxima-Oriento. Eventis preske simile koncerne la animalo. Kompense, yes, la neolitikigo favoris granda kresko di la naski-quanto e di la

lojantaro quale, probable, la homaro nulatempe antee konocabis. La desnomadigo havis nemediata efekto pri la fekundesado dil mulieri. «*Dum ke spozino di chasisto-koliisto havas infanteto nur singla triesma yaro meznombro, muliero qua divenis agrokultivistino ed animal-edukistino naskigas infanteto singlarare*», savigas Jean-Paul Demoule. La neolitikigo akompanesas pokope per kontrolo dil nutrado e dil stokigo, e la efekto di co esas ke onu sufris multe min multe pro la klimatala riski e la famino. «*En Proxima-Oriento, l'agrokultivo posibligis a plu multanombra habitantaro mantenesar surloke, ed instalar granda vilaji ye plu kam dek hektari, ico esis la premici dil konstrukto dil unesm urbi en sud-Mezopotamia. Tasinse, la Neolitiko esas anke urbala revoluciono*», tale

Neolitikala peskisti

explikas Olivier Aurenche, profesoro pri prehistorio che la universitato Lyon II. Ico havis kom konsequo ke dum periodo de kelka yarmili, de Proxima-Oriento til Europa, la chasisti-koliisti ekpulsesis, ecepte en la mezo dil tropikala foresti o dil arktika stepi. Tamen existas notora ecepto : le Jômon, en Japonia. Dum preske 10.000 yari, ita gento pluduris esar chasistakoliera dum divenar nenomada. Grupigita en vilaji, shirmita per fixa domi, li mantenas su en vivo per chasado e peskado en la estuarii ed en la maro (marala mamiferi, fishi, konki), e per la foresto-kultivado (querki, maronieri) e, precipue, li inventas la potifado, olqua, estimata kom evanta de - 13.000 a.K. esas la maxim anciena dil mondo. Til ke pro la shokego dil homala migradi, dil idei e dil tekniki venanta de la kontinento (Korea e Chinia), li plene divenas agrokultivisti ed animal-edukisti. Ita ecepto pensigas e memorigas pri olta di le Inuit en la Granda Nordo, le Nenet en Siberia - nomadi e rentiri-edukisti -, la Pigmei di mez-Afrika o mem le Bushmen di Botswana, qui esas la lasta chasisti-koliisti dil XXIma yarcento.

Desnomadigo

Ne esas interkonsento pri la rolo quan la neolitikigo povis plear por la difuzado di la lingui. Segun Colin Renfrew, arkeologiisto che la universitato di Cambridge, la Indo-Europeana lingui, de-ube naskis la plu multa lingui di Europa e di parto de Azia, havas kom origino Proxima-Oriento e pose difuzesis samatempe kam la agrokultivo. Ica cenaro refutesas da Jean-Paul Demoule per argumentar ke studiado dil parentesado inter la Indo-Europeana lingui ne konkordas kun tante simplacha modelo.

Fine, ka la neolitikigo influasis, o mem produktesis, per naturala katastrofi segun la tipo di sismo o klimatala acidento ? Desfacilesas asertar ico. Tale, cirkum 6.200 ante nia ero, eventis desparado dil granda homala koncentradi en Turkia ed en Irak. Ol debesus a klimatala plumalesko. Ma ico esas nur partala expliko, nam la arkeologiisti asertas ke ico produktesis pro sociala motivi, icakaze ico esis la refuzo di kreskanta sociala hierarkiigo e la deziro retroirar a plu simpla ekonomiala ordino. Tandem, se la neolitika revoluciono aparis nur en mi-dozeno de centri en la mondo, lo esas probable pro ke ita evento esas la rezulto di tre delikata alkemio, di «*subtila kombinuro de diversa faktori, tam ekonomiala, ekologiala e teknikala kam sociala, kulturala ed ideologiala*», Jean-Paul Demoule konkluzas.

Segun D.S.

1. Neolitiko*. Nova stonepoko.
2. Paleolitiko*. Anciena stonepoko.
3. CNRS. Oficala oficeyo nacionala por ciencala explorado en Francia.
4. Mesolitiko*. Meza stonepoko.

Artiklo publikigita en LA CROIX

ODISSEVS E LUA MISTERII

INTRODUKTO : *Me tradukas la verki da Homeros L'Iliado e L'Odiseo ad Ido. La unesma kom folietono trovebla en ica kayereto, la altra kom serio de mesaji che la interreto. Me trovis en revuo tre interesiva artiklo pri Odissevs e me rezolvis prizentar ol a mea lekteri en KURIERO INTERNACIONA. Yen ica texto sube.*

La Germano Schliemann deskovris la peizajo di Troia (od Ilion) en 1870 per kritika analizo dil verko da Homeros. Dum longa tempo, la plu multa historiisti kredis ke *L'Iliado* e *L'Odiseo* esas nur legendi poeziala. Depos la fino dil XIXma yarcento e la exploradi da Schliemann qui aparigis non civiti konstruktita quik de la

Maskilo ora trovita en Mikenes e surnomizita Agamemnon

Ilma yarmilo ante nia ero, onu serchis nova indici en la texto da Homeros por trovar sur quala historiala e geografiala elementi la deala vaganta kantisto fundamentizabis lua raporto.

Fresko de Tiryntha

Esante persuadita, quale la homi dil Antiqua Epoko, ke la epikaji di Homeros deskriptis historiala realeso, Schliemann do entraprezis exkavadi arkeologial en Grekia ed Avan Azia por trovar la deskriptita loki. Lua kolosala intuico konfirmesis. Ita aventurema arkeologiisto ne havis nur bona lateri. La granda exkavadi quin il efektigis komence destruktis omno quon il ne opinionas esar samtempa a la Troia-milito. Sume, sep kampanii de exkavadi facesis. Il penetrigis la jornolumo en sep superpozita urbi e sur 2.000 artaji, precipue vazi. Dum ke en 1874, Schliemann asertas ke il ekterigis la trezoro di Priamos e la juveli di la Bela Helena, la Turka guvernierio akuzas lu pri furtado di nacionala havaji, pri mentio e falsigo. Schliemann evitas proceso nur per agigar lua eminenta konocati e po la

preco di cherega reparo-pago. Ica arkeologiisto lore ekirigas diskrete de Turkia la fragmenti di deskovrita juveli. Il ya esis avida, ma il esis anke inspirata e mente habitata da Homeros, pose il deskovris la ruinaji di Mikines (1874) di Orkhomenos (1880), di Tiryntha (1884) ed il entraprezis arkeologiala exkavadi en Ithake.

Ica fakti duktas ni a L'Odiseo ed a Odissevs. Se L'iliado dicis lo vera, od adminime kontenis veraji mem transformita per la geniozeso di Homeros, pro quo ne esus sama koncerne L'Odiseo, olqua deskriptas la dek vojajo-yari pri la retroveno da Odissevs a lua nasko-insulo Ithake, pos la falo di Troia ? Ne longatempe ante la fino dil dicita epikajo, klarvidanto nomata Theoklymenos predicas la morto di grupo de pretendanti a la trono-sucedo en Ithake. En la skopo divenor rejoy, li mustas igar amoroza la rejino Penelope, spozino di Odissevs lore konsiderata kom mortinto. Theoklymenos savigas lua profetumajo a la pretendanti dum ke li sidas por lia repasto dimezal. Il previdas lia iro en la rejio di Hadès (Greka Deo dil mortinti NDLT) e finas lua diskurso per la deklaro : *«La suno efacesis del cielo, obskureso funesta invadas la mondo.»* Odissevs retrovenanta kelka dii pose, ocidos la pretendanti. Plutarkhos ed Herakleitos plu tarde enuncis la ideo ke la poeziala diskurso da Theoklymenos esis en la realeso la deskripto di eklipso. Ulte lo, onu trovas en ita texto la fakto ke la dio dil profetumajo esas olta

di nova luno, t.e. to quo esas necesa por totala suneklipso. Dum la yari 1920, ciencala esploranti riadoptis ica hipotezo e kalkulis ke totala suneklipso esus eventinta super la Ionia insuli ye la 16ma di aprilo 1178 a.K. Pro indijo de suplementala donataji, ica ideo preske obliviesis. Nun ol retrovenas kun forteso. Importanta kozo jus establis o riestablis : la raporto di L'Odiseo kontenas ciencala verajo nekontestebla, e mem plura tala veraji.

L'ASTRONOMIO SOKURSANTA LA HISTORIO

Per studiuo publikigita ye la 23ma di junio 2008 en la Anali dil nacionala Akademio Usana pri cienco, la autori di ca ciencala explorado, ilqui esas du Usana ciencisti, opinionas ke kelka astronomiala detali di L'Odiseo konformesus a la deskripto di totala eklipso sunala. Marcelo Magnasco e lua kolego Constantino Baikouzis iris mem kelke plu fore per remarkigar ke Homeros mencionas quar astronomiala eventi lor la tempo dil retroveno da Odissevs en Ithake. Ya esas to quo semblas esar eklipso ye la dio dil morto di la pretendanti, ma sis dii pos la masakro, Homeros anke skribas ke Venero esas videbla tre alte en la cielo. Duadek-e-non dii antee, L'Odiseo savigas ke la stelaro dil Pleyadi e dil Bov-gardisto povis observesar lor la sun-kusho. Fine, la texto sugestas ke triadek-e-tri dii ante la mortigo dil pretendanti, Merkuro esas alta en la cielo ye l'instanto dil auroro. Or, ica quar fenomeni eventas ye quar diferanta intertempi e nulatempe riproduktesas exakte samamane. Ica serio precize deskriptita pozas tre forta koakti suplementala koncerne la dato a qua ica eventi povabus realeskar. Baizoukis e Magnasco uzis «*software*» de astronomiala efemeridi por studiar la remarkinda eventi inter 1250 e 1125 a.K. Tote aparte, li kontrolis la aspekti dil cielo asociita a la 1684 nova luni di ta periodo. Li obtenis impresiva rezulto : nur un dato konformesas a la quar eventi mencionita da Homeros ed ol esas la 16ma di aprilo 1178 ante nia ero. Ye la tempo kande redaktesis L'Odiseo (probable cirkum la VIIIma yarcento a.K.), ita eventi esas do tre anciena. «*Se ni konsideras kom exakta la evento dil masakro di la pretendanti, ye la dio dil eklipso, on povus lore deduktar ke omna eventi deskriptata en L'Odiseo esas historiale justa*», tale substrekizas Marcello Magnasco, dum agnoskar ke ica konkluzi restas ankore tre hazardoza : «*Segun la hipotezo kande nia laboro revelesus kom justa, ico nur tendencus prubar ke Homeros savis pri quo lu parolis ma ico ne pravas la historialeso dil retroveno di L'Odiseo. Ico pravas nur ke Homeros havis savaji pri ula fenomeni astronomiala evanta de epoko tre antea a la sua.*» Kad Odissevs irgamane existis, quale Troia falis ? L'Odiseo esas forsan dechifrenda «*libro de ruzi*», di qua la heroulo esas tote kompreneble ilta qua konsideresis kom la maxim «*subtila*» e la maxim ruzoza de la Greki... Kad la blinda poeto (Homeros) de lua fora tempo direktis palpebrago a ni ?

Segun artiklo da Petrus Boscogilbertus publikigita en la buletino EUROPA NOSTRA

KLIMATO : TO QUON LA HISTORIO SAVIGAS DA NI

INTRODUKTO : *La nuna pluvarmigo dil klimato mondala esas evidentajo. Ma multa ciencozis ne konsentas pri la aserto dil responsiveso homala. Yen artiklo serioza qua kontestas la oficala tezo carelate.*

Glacieri qui desaparadas por remplasesar per verdifanta prati, navi qui navigas en loki ube kelka yari plu frue jacis vasta glacio-strato populizita per blanka ursi : ico ne esas la anonco-bendo dil venonta katastrofa filmo da Roland Emmerich (autoro di *Ye la dio pose*, *Independance day*, *Godzilla*) pri la konsequi dil planetala pluvarmigo, lo esas tote simple la historio di Europa dum la IXma e Xma yarcenti di nia ero. Kande inter la fino dil regno di Karolus la Granda (814) e la aceso a la trono dil Kapetani (987), la glacio-strato, qua, duadek mil yari antee, esabis extensita til nuna Britania, fine desaparadis dum periodo de kelka yardeki, de la peninsulo nomizata depos ita tempo Grenlando. On devas tradukar ico per : «*la verda lando*», t.e. *Grönland* en la Dana, *Grünes land* en la Germana, *Greenland* en la Angla... Onu konocas la homala e geografiala-politikala konsequi di ca perturbo : la forta developo dil naski-quantum en la Skandinavia landi dum la frua Mezepoko e la deskovro dal «Viking»-i di marala voyi duktanta li til Sicilia e mem til Amerika... Ma onu nulatempe questionas su pri la kauzi di ta pluvarmigo, eventinta dum tempo kande la homaro havis nombro de min kam quaracent milion habitanti (opoze a plu kam sis miliard nunadie), e kande nek la industrialigo, nek *a fortiori* la explozomotoro e plusa konjektata devastadi per la klimatizili povis havar nociva efekti ye la ozono-strato e la klimato generale...

Nome, segun la plu multa ciencisti kustumata rezonar en perspektivo di longa periodi, e konseque ne influata per la politikala-informilal modi, olqui advokas konstante la «civitani» por «salvar nia planeto», la historio dil klimatala variadi - di qua la kronologio perfekte konocesas danke, precipue, la depreni di glaciala materio - restas grandaskale neexplikata. Kad fluktuadi dil aquala ciklo, kaosala variadi dil orbito di la Tero cirkum la suno o dil inklineso di lua axo (tezo studiata, inter altri, dal ciencala esploranti dil Europana Forumo por la ambiente) ?

EXISTAS NUR UN REGULO EN METEOROLOGIO : LA DESREGULIZO

Nur un kozo esas certa : ja multa tempo ante la aparo dil homo sur la Tero, t.e. dum la recenta tri milion yari, glaciala epoki de 80.000 til 100.000 yari alternis kun periodi di pluvarmigo duranta dum cirkum 20.000 yari, lo esas cikli interne di qui sucedis multanombra intercikli...

Suficas, ke onu lektez la maestrala verko dal historiisto Emmanuel Leroy Ladurie pri la Historio dil klimato depos la yaro mil (di qua la unesma edituro, sencese pludikigita, evas de 1967), por konstatar ke longatempe ante la industrialigo e lua supozata delikti - ecepte koncerne la publika

saneso ube la efekto dil poluteso esas nekontestebla - , ne existas reguli meteorologia...existas nur la desregulizo !

Onu judikez pri co. Pos la spektaklatra pluvarmigo observata dum la IXma yarcento e di qua la efekti esos ankore sentebla til la fino dil XIIIma yarcento (t.e. la yarcento dil «felica» Mezepoko, kun abundanta rekoltaji lor la tempo di Santa-Ludovikus, olqui esas samtempa a la florifado dil gotika arto) , komencas ero di subita plukoldigo.

Grenlando ridivenas to quo lu esis ante la tempo di Karolus la Granda : glacio-dezerto de-ube desaparadas dum periodo de kelka yari, la populizo-kolonii Daniana veninta dum la frua Mezepoko. La farmodomi abandonesas, e la ancien agri kultivita enterigesas sub la glacio dum la tota yaro.

Pose, tote neexpektite e subite, eventas la plumildesko veterala dil Renesanco sequata, dum la XVIIma yarcento per la famoza «mikra glaciala epoko», samtempa a la Frondo (Franca intercivitana milito durinta de 1648 til 1653 NDLT) ed a la Triadekyara milito (1618-1648)... ante ke la varmeso retrovenez kun la XVIIIma yarcento, qua esas olta dil Jouy-teli, dil abundanta rekoltaji e dil ekonomiala expanso. Ico ne impedas la existo, lore, di kelka terorigiva vintri, inter oli, olta tre mortigiva di 1740.

Lo esas erste en 1850 ke komencas nova fuzeso dil Europana glaciери, tamen multe min brutala e subita kam olta dil Xma yarcento... Ma pro ke la statistiki nun registragesas skrupuloze, yaro pos yaro, to quo esas forsan, ye la skalo dil Historio, nur peripecio, konsideresas nunadie quale singladia kataklismo. Dum vartar, qua povas presavar lo, la angori di nova mikra glaciala epoko, kad ?

Segun ERIC BRANCA, artiklo publikigita en la revuo VALEURS ACTUELLES

IDOPÉDIO KONCIZA HISTORIO DIL SPIRITISTA MOVADO

Historiale, on darfas dicar ke la spiritista movado debutis en 1847 per la notora spiritista agi dal fratini Fox, qui habitis en Usa en la Stato New York. Farmodomo di la komono Hydesville, ube instalesis familio de German origino, nome le Fox, tale divenis la teatrejo di stranja fenomeni : bizara bruisci, krakadi di mobli, diplaso di objekti... Tatempe naskis la principo di to quon on esis nomizonta la spiritistala alfabeto. Nome, siorino Fox konstatis ke posiblesas komunikar kun la nevidebla ento produktinta ita fenomeni.

Ye elua questiono tale enuncita : «Se tu esas Spirito lore frapez dufoye», du frapi klare audebla e rapida audebis. La questionita ento, fine, danke ica procedo savigis lua identeso, qua esis olta di kolportisto asasinata en ita domo ed on trovis lua skeleto en la kelero. La rapida suceso di ca nova movado produktis diversa opozi.

Sorcistin-chaso difuzesis tra tota Usa. Plura mediumi apene eskapis la lincho e la Eklezii agis furioze kontre fenomenen imputata a Lucifer e Beelzebuth. Eventis simila religiala konduto en Francia, ube la klerikala medii similigis la Spiriti a demoni preredrezentanta la regno dil Antikristo. Advere la opozo dal Eklezio a la spiritista praktiki donis ad olti diablala reputeso... La Eklezio kredis perceptar en la spiritismo, segun opiniono di siori Aubrée e Laplantine, «probo di modernigo dil anciena nekromancio maledikita e kondamnita dal Koncilio.» Per apogar su sur biblala teksti, e precipue la interdikto komunikar kun la mortinti, la Eklezio imperis en 1864 la interdikto lektar la totajo dil spiritista publikigaji, e en 1898 la spiritista doktrino kondamnesis dal SantaOficeyo. Ita kondamno iteresis en 1917.

RELIGIO, CIENCO E SPIRITISMO...

Siori Aubrée e Laplantine atencigas ke, per «bone konocata proceso danke olqua la dei dil uni divenas la demoni dil altri, la Spiriti konsideresas kom la demoni dil Kristanismo, e ti qui advokas li konsideresas kom partizani di Satano».

Lo esas probable la katolika autoro Huysmans, qua iros maxim fore tasinse : en lua libro «Là-bas», il redaktas ke la spiritisti satanumas e ke «omnakaze la spiritismo esas sordidajo»... Konseque onu ne bezonas astonesar pro la impliko di ula spiritisti en militanta kontreklerikalismo. La promoceri dil spiritismo dum la 19ma yarcento mustis ya luktar kontre Ekleziani kun streta mento, ed anke atakesis dal ciencozi di ta tempo.

S-ri Chevreuil e Faraday esis granda adversi dil spiritismo, e sioro Larousse parolante prie, en 1876, asertis ke ol esas «trista folajo», «mentala maladeso», «funesta epidemio di supernaturalismo» e «kimeratra fenomeno dil spiriti»...

Konseque la spiritismo atakesis samatempe dal Eklezio e dal Ciencistaro. E mem adjuntesis triesma atako nome olta agita da kelka okultisti ed esoteristi. Iti laste dicita ne kontestis la existo dil spiritistal fenomenen, ma li kritikis la spiritistal expliko di ca fenomenen. La kazo di René Guénon, autoro di la libro «L'Erreur Spirite» (La Spiritistal Eroro) en 1923, esas tipala carelate. Parolante pri la spiritismo il skribis ke ol esas «pseudo-religio» olqua esas «la maxim grosiera e stulta de omna recenta doktrini koncernanta la spiritaleso» e reprezentas «grandega intelektala regreso, entraprezo pri kolektiva maladigo mentala». Dum ke lu atakis samatempe l'okultismo e la spiritismo, Guénon redaktis en 1909, ke la «nejustesado di ta doktrini asertita kom spiritalista, esas la fakto ke oli esas nur materialismo transpozata ye altra feldo e ke oli volas aplikar ye la domeno dil spirito la metodi quin la oficala scienco uzas por studiar la fizikala mondo.» La okultisti, lu adjuntis, «esas, quankam li ne koncias ico, materialisti». Tamen, kad ne esas extravaganta akuzar pri materialismo doktrini - spiritistal od okultismal - qui agnoskas la existo di Deo, dil anno e di la transa mondo ?

LA DEKADO DIL SPIRITISMO DUM LA 20MA YARCENTO

En Francia la kodexizinto dil spiritismo esas Denizard Hippolyte Léon Rivail (1804-1869), qua konocesas plu bone per la nomo Allan Kardec. En 1857, publikigesis la «Livre des Esprits» (Libro dil Spiriti), olqua esis laboruro pri klasifiko e sintezo rezultante de grandanombra mesaji komunikita da Spiriti a grupo de mediumi. Parolesas ulamaniere pri inquesto koncerne la transa mondo dum la yari 1850. Plura spiritisti, quale Gabriel Delanne, orientizis ita movado vers sinso racionalista ed experimentalala. En 1917, Jean Meyer fondis, interkonsente kun Gabriel Delanne e Léon Denis, la Uniono Spiritistal Franca. Ed en 1925 eventis en Paris spiritistal kongreso kun delegiti veninta de 24 landi. Pose ita movado dekadis. La motivi qui explikas ica dekadao esas precipue :

- La fraudo da ula mediumi, qui deziris pruvar irgakuste lia kapableso.
- La deskonkordi inter spiritisti ed okultisti, inter spiritisti e teozofi*, e la inklineso fondar metapsikala* societi.
- La influo dal psikologiisti, psikiatri e psikoanalizisti : Bernheim, Janet, Freud, edc... La ciencema interpreti dil spiritistal fenomeneni aludas la desasocio dil personaleso, dialogo kun su ipsa olqua interpretesas kom dialogo kun la Spiriti, etp...
- La ataki dal Eklezio.

BRAZILIA-LANDO ESAS GUIDANTO DIL SPIRITISMO NIA-EPOKE

Niatempe, lo esas en Brazilia-lando ke la spiritismo standas maxim bone. La Brazilia-landana Federuro Spiritistal kreesis dum januaro 1884 segun instigo da Augusto Elias da Silva. En ita lando la nombro de «Kardecista» (qui esas partisans dil doktrino di Allan Kardec) spiritisti evaluesas ye plura milioni de homi. La Kardecismo esas diferanta de l' «umbanda» (qua esas la unika religio pure Brazilialandana), olqua (la «umbanda») opozesas a la klasika ceremonii per propozar kantata e dansata ceremonii. Inter la diversa aspekti de mediuemeso praktikata niaepoke en la Brazilia-landana spiritismala centri, on povas citar la psikografio (skribita mesaji diktata

Allan Kardec, patro dil moderna spiritismo

dal Spiriti), la psikofonio (mesaji transmisita parole dal audanta mediumi), la klarvido, la mediumala pikturo, muziko e skulturo. Asertite, existas anke ulaspeca mediumeso kun materiala efekti, olqua vizas precipue la materialigo di desinkarnacita spiriti. La maxim konocata mediumo Brazilia-landana en lua hema lando esas evidente Francisco Candido Xavier (1910-2002). Ilta redaktis per psikografio (automatala skribado) plu kam 400 verki, lua autor-yuri destinesas por promocar karitatala skopi di la centro di qua il esis la precipua mediumo, t.e. en Uberaba, urbo ube il rezidis quik de 1958. Lua unesma libro, *La Parnaso di transa tombo*(1935), konsistas ek totajo de 60 poemi sendita da 14 desinkarnacita autori, inter qui esas Augusto dos Anjos, Casimiro de Abren, Castro Alves, Antero de Quental e Julio Diniz. Depos la yari 1950 esis florifado, en Brazilia-lando, di mediumala romani di qui la redaktanti esas, exemple, Yvonne Pereira, Zibia Gasparetto e Marilusa Vasconcellos.

LA TOT-AMERIKANA SPIRITISMA FEDERURO

La CEPA (TOT-AMERIKANA SPIRITISMA FEDERURO) fondesis en 1946 en Buenos-Aires, Argentinia. La CEPA mantenas la spiritismo segun la orientizo «Kardecista» kom «ciencala filozofio kun morala, etikala e sociala konsequi», ed ol ne aceptas ke la spiritismo konsideresez kom religio. La CEPA havas la partikulareso konsiderar la spiritismo kom movado Kristana ed Evangelial. Fakte, Kardec intelektabis la spiritismo kom laika filozofio qua devas restar neutra koncerne religio o politiko. La CEPA, savigas s-ro Aizpurua, «asumas la defio analizar la spiritismala doktrino opoze a la moderneso». La precipua koncepti di ca doktrino (Deo, la nemortiveso, la riinkarnaco, la mediumeso, la plureso dil habitata mondi) «konservas lia plena valideso pri la ciencala interpretado dil vivo, di la homo e dil Universo». Parolesas pri «evaluar quale ica principi devas esar harmonioza kun la extraordinara progresi dil Cienca» di nia epoko, aparte kun faki quale biologio, psikologio, medicino, fiziko... La feldi propozata por ita evaluado, tale pluse savigas s-ro Aizpurua, «koncernas la doktrinala kontenajo, la linguo, la paradigmo, l'epistemologio e la metodologio». Dum la 20ma yarcento, granda deskovri eventis en faki, quale la quantala fiziko, l'astrofiziko, la genala genio, la molekular biologio, ed «esas nekareebla ke la spiritismo enirigez en lua generala percepto ica omna deskovruri». Quale dicis Allan Kardec : «La spiritismo, ecepte se lu intencas suocidar, ne povas klozar lua pordo ad irga progreso».

LA SPIRITISMO EN FRANCA, NUNEPOKE

La sintezo konstruktita da Kardec (uniono dil cienca, dil filozofio e dil religio) spliteskis a multa ideala ondi quale la teozofio (qua havas elementi pruntita dek Orientalala metafiziko) e la metapsikio (doktrino experimental e sen religiala prejudiki), ica laste dicita konformesas a la nuna parapsikologio. Inter la Franca spiritista grupi, on povas citar la Franca Uniono Spiritista e France-parolanta (qua editas la «Revue Spirite» di qua la interretal pagino esas : www.spiritist.org) e la Spiritista Amikaro Allan Kardec di Nancy (www.spiritisme.com). Ni mencionez anke l'IFRES (Instituto Franca pri

explorado ed experimentado spiritistal), olqua deziras riaktualigar la demonstro di la realeso dil fenomeno pri transvivo tra experimentado harmonioza kun nia epoko. Tateme l'IFRES uzas la teknikala novaji. Tale l'IFRES implikas su en la konstrukto di nova sistemi di audio- o videoenregistrado quale on povas konstatar lo che lua interretala pagino : www.ifres.org.

LA DOKTRINO E LA PRAKTIKO SPIRITISMAL

La riinkarnaco - o plureso dil existi di la sama anmo en diferanta korpi - esas la fundamentala punto dil edificio di la Franca spiritismo : Kardec difuzas l'opiniono ke l'anmo mantenas komplete lua individueso pos la morto e ne esas posibla retroirar ye la skalo dil fizika fenomeni. Aktravorte, on povas inkarnacesar nur en homala korpo e ne en animalo exemple. Se on eceptas la doktrinala aspekto, quon on povas dicar pri la experimentala aspekto dil spiritismo ? Oportas avertar kontre la spiritismala praktiki efektigata exter serioza ed experiencoza grupo (agita precipue da yuni) qui havas nula preciza savo doktrinala pri la spiritismo. La experienco aquirita interne di spiritista grupo havas evident avantaĵo : la personi qui partoprenas la kunsidi savas guidar oli, savas quale agar kande oli neexpektite havas mala efekti, e precipue savas kande e quale finar la kunsidi.

Segun Alain Moreau - artiklo publikigita en

LE MONDE DE L'INCONNU (LA MONDO DI LO NEKONOCATA)

GREKA MITOLOGIO : APOLLON

Il esas filiulo di Zevs e di Léto ed il esas la jemela frato dil Artémis. Pro ke lua fratino selektabis la Luno kom emblemato, ilu selektis la Suno. Lu nutresis da deino Thémis per nektaro ed ambrozio ed il atingis dum nur periodo de kelka dii adulta staturo. Pro ke il esas longa, bela kun granda blonda hararo, il divenas la dorlotata yunulo dil Olimpo. Il havas anke eceptala forteso ed ultre lo il esas tre dotata pri muziko e prediko-kapableso.

Hefaistos, deo dil Forjerii, ofras a lu magiala flechi. Tale equipita, Apollon iras kun lua fratino liberigar la urbo Delfi dil dominaco di la drako Python. Quik de ta tempo lu nomizesis la pythonana Apollon, ico esas la origino di la pythonala Ludi, olqui esas intersequo de muzikala ed atletala konkursi, ed anke di la nomo Pythia qua atribuesas a la sacerdotino, qua, en la templo di Delfi, predikas la futuro. Kom granda seduktero, Apollon havas multanombra amaratini, precipue inter la nimfi di qui il havis famoza filii tale Kalliope ed Asklépios. Tamen un muliero rezistis lua charmo : Daphné. Por eskapar de lu, elu transformesis ad arboro, nome la lauro, qua depos ta tempo dedikesis ad el.

Apollon havis anke amoroza aventuri kun yuna viri quale Hyakinthos e Kyparissos. La morto di ca du amovati afliktis lu profunde, la unesmo metamorfosis a floro, nome la hiacinto, la duesmo metamorfosis ad arboro, nome la cipreso. Kom Deo dil Muziko e patrono dil Muzi, Apollon kreas instrumento, la liuto. Il recevas la liro de lua mifratulo Hermès kambio dil restituko de parto dil besti-trupo quan il furtabis de lu. Lu afrontas la Satiruso Marsyas lor muzikala konkurso di qua la riskajo esas ke la vinkero subisigos a la vinkato la traktado selektita da lu. Pro ke il esis virtuoza pri sua liro quan il savis plear per amba manui, Apollon senpeligis vivanta la desfortunozo Marsyas, e, ica laste nomita defiinta lu pri plear fluto, la deo dil Muziko interdiktis la uzado di ca instrumento til ke muzikisto inventez novaspeca fluto dedikata a lu ipsa.

Grandanombra animali asociesas a lu, inter li la volfo, la cigno, la korvo, la vulturo (per observar la flugi di ca raptuceli, la auguristi serchis deskovrar la volo di Apollon), same kam la grifono, la lir-ucelo e plu tarde la delfino. La origino di deo Apollon esas probable Aziana nam il ne pedveztizesas per Greka sandali ma per boteti, qui esis tipala shui lore en la Aziana landi. Ulte lo, il esas la unika Olimpo-deo qua adoptesis dal Romani sub lua Greka nomo dum ke Zevs ipsa divenis Jovo ed Afrodite divenis Venero.

Segun artiklo de Enciklopedio da Edmond Wells.

PRI BRITANIANI EN FRANCIA

(Da David Hanley, universitato di Cardiff)

La yarala migrado dal Britaniani finas ankorefoye. Parolesas kompreneble pri la retroveno ad Unionita Rejio de granda parto di ca 70.000 proprieteri di domo en Francia, li esas klare plu grandanombra kam la mili de Nederlandani o de Germani. Pro quo ica favorego? Ni ne egardez la avantaji quin prokuras a la Britaniani la tro alte valorigita «pound» (de 12% til 15%, segun expertizisti) ed imoblala merkato acensita til nekredibla alteso, on povas tamen dicernar ulaspeca logikozeso per ica koloko en vicina lando.

Domo posedata da Angli en la regiono Limousin

Unesme, oportas agnoskar ke multanombra Britaniani venas a Francia por instalesar calande definitive. Kelka de li esas retretinti, pri qui on darfas kredar, sen cinikeso-eceso, ke li serchas plu bona sistemo di flegi sub plu milda klimato. Ma, sempre plu multe, lo esas yuna homi, bone edukita

profesionale, ofte kun tre yuna filii, qui esas pronta aceptar la risko e la esforco instalar su en nova vivo.

La loki quin ica enmigranti selektas povas kelke indikar to quon li deziras. Koncerne la plu multi, li habitas an la westala litoro di Francia ed en la vicina departmenti ; nur poka de li audacas irar ad-este, ed on darfas supozar ke lia granda nombro en Provenca reprezentas nur le maxim richa.

Segun expliko ye la maniero di Fernand Braudel, la Angli supozeble esas instinte atraktata vers la regioni qui esis parto del imperio di le Plantagenêt quin lia ancestri posedis 700 yari ante nun ! Plu serioze, on darfas konjektar ke se li iras a Normandia ed a Bretonia, lo esas por trovar etoso e klimato proxima a to quon li konocas sude de lia lando. Le altra, qui esas plu aventurema, qui transiras la fluvio Loire (t.e. qui instalas su en sud-Francia NDLT) serchas vivar segun sudala maniero, t.e. kun suno, viteyo, sunfloro e la sud-Franca acento qua ja pensigas pri la Mediteraneala areo.

La Britaniani divenas parto de la lokala komunajo varieme. Existas, ho ve ! sempre mikra franjo de li, olqua habitas precipue la departmento Dordogne, nule esforcante parolar la Franca, e qua vivas en «ghetto» dum mantenar mentaleso quaze kolonialista.

Advere, ica tipo de ekpatri-iranti nun tendencas prefere ad establisar su en Hispania. Koncerne la plu multi, li egardas la lokani, qui agas reciproke se li adminime esforcas parolar lia idioma e konoceskar la homi ; e ke li konfidez lia aranjo-labori ne a Britaniana mestieristi, importacita taskope dal avionala kompanio Ryanair, ma a profesionani lokala.

La plu multa Britaniani finas per establisar su en ica vilaji. Oportas saveskar ke vilajo, por tale dicar, ne plus existas en Anglia, ecepte kom prolongo dil vicina urbo ; nome ol koloniigesas da ti qui laboras enurbe e qui serchas kelka verdajo e koldeta aero vespere. La rurala vivo furnisas do okazono a ti qui rezidas en Francia travivar nekonocata realajo kulturala. Posiblesas questionar su, tamen, til quala grado ica kulturala kambii povas irar. Foye me demandis la opiniono di mea vicino pri la shutri quin me jus rifarbizis - me devas dicar ke ni esas lojanti dil departmento Aveyron dum kelka semani singlayare -, me konfuzigesis audar ke lu reprochis a me selektir «tipale Angla koloro». Pro ke dum instanto me dubis pri me ipsa, me quik verifikis la koloro sur la induto-buxo. Lo esis vere «bluo di Francia». Esas ankore granda voyo irenda por arivar a reciproka komprenado.

(Artiklo dil yaro 2007 ekstraktita de la diala jurnal LA CROIX)

NIA POEZIALA ANGULO

Segun la konsilo da T. Sweetlove trovebla en la numero 4/2006 di KURIERO INTERNACIONA yen lineopa proz-tradukuro di poemo dal Franca poeto Charles Baudelaire.

LA ANTEA VIVO

Me longatempe habitis sub vasta portiki
Quin marala suni tintis per mil fairi,
E quin lia granda pilastri rekt e majestoz,
Igis simila, vespere, a la groti bazaltal.

L'ondagitesi, dum rular dil cielo l'imaji,
Misis per maniero solen e mistika
L'omnopovanta akordi di lia muziko richa
A la kolori dil suno kushant reflektata per mea okuli.

Esas ibe la loko ube me vivis en la volupti kalma,
Meze dil azuro, dil ondi, dil splendidaji
E dil nuda sklavi, tote impregnata per odori,

Qui mea fronto desvarmigis per palmi,
E di qui la unika flego esis parstudiar
La sekretajo dolorigant qua igis me langorar.

Extrakturo de LES FLEURS DU MAL (DI LO MALA LA FLORI)

AUTOMOBILI KUN KOMPRESITA AERO ESAS PRONTA POR VENDESOR EN 2009

Tranquila revoluciono fore de la Mondala expozo di Paris pri veturi

Automobilo qua funkcias per presizita aero povos kompresar en Francia quik de la venonta printempo.

La inventinto Guy Nègre e lua kompanio MDI desvelizis la AIRPod, qua esas la unesma modelo en serio de kin vehili ne-emisanta poluto, ed ol komencos produktesar dum marto 2009.

La AIRPod, qua kuestas 6.000 €, egardesos por la projeto Auto-Vélib - t.e. ekologiala versiono veturilal di la projeto Vélib por lokacar libere bicikli.

La urbo Nice ja promisas lua susteno a MDI ed esperas impulsar suserva reto por ica automobili en 2010. L'urbo Toulouse anke expreis interesos.

La giganto Indiana dil motor-industrio Tata Motors kompris ekskluziva yuri por uzar la nepolutanta teknologio di s-ro Nègre en India e la avionala kompanio Air France recente anuncis ke ol intencas laborar kun MDI, nome lu projetas probar le AIRPod dum sis monati ante equipar lua aeroportui per ica vehili.

S-ro Nègre dicas : «Me esas absolute ravisata». «Depos cirkum 15 yari ni laboris pri ico e tempope esis tre desfacila vinkar diversa obstakli, malgre omno me sempre kredis ke lo esis posibla afero».

La AIRPod esas mikra nam ol havas nur du metri ye longeso, tamen ol povas transportar quar pasajeri. Onu konduktas ol per mancho qua uzesas por direktar, acelerar e frenagar.

S-ri Nègre adjuntas : «Ico esas tre bona novajo ke homi koncieskas pri la importo avancar vers teknologio qua protektas la ambiente».

Prezidanto Nikolaos Sarkozius (Nicolas Sarkozy) anuncis recente ke 400 milion € spensesos por la serchado e la developado di nepolutanta vehili dum la venonta quar yari.

Artiklo publikigita en la jurnalato THE CONNEXION

LOHENGRIN (Germana legendo)

La duko di Brabant esis ja olda ed sentis ke lua morto proximeskis. Lua unika filiino Elsa esis heredonta lua lando. Il venigis Komto Friedrich, qua esis la maxim povoza komto en lua lando, ed ilta mustis promisar a lu, ke il protektos fidele la heredonta princino. Icon juris la komto a la mortanta duko.

Ma la komto pensis : «Se me nur spozigus la yuna dukino ! cakaze me divenus la Siniro di ca lando.» Il demandis elua manuo, ma Elsa ne volis mariajesar kun lu. Lore il minacis la princino per maligna paroli.

Kelka tempo pose venis la imperiestro ad Antwerpen. Elsa iris renkontre a lu kun la kavalieri di sua lando por salutar ilu. Tatempe la komto akuzis la dukino che la imperiestro e juris, ke la duko promisabis a lu la manuo di lua filiino e lua krono. Il esis pronta kombatar por sua yuro. L'imperiestro devis judiciar.

Ye la sequanta dio l'imperiestro kunvenigis omna kavaliere di ca lando. Il sufligis en korno e pajo klamis : «Qua volas esar la championo di la dukino ?» Ma la kavaliere timis la komto e nulu de li audacis kombatar kontre il.

Ja on audabis la korno suflar ye la duesma foyo. Lore omni vidis cigno qua avancis sur la fluvio. Lu tiris per ora kateno bateleto en qua kavaliere sidis. Ilta saltis adsur la sulo e la cigno desproximeskis senfriste kun la batelo.

Ye la triesma foyo sonadis la korno. Lore la kavaliere iris opoze a l'imperiestro e dicitis : «Me volas kombatar por la dukino.» Pos ruda kombato la komto desvinkis.

La yuna kavaliere plezis a la dukino ed elu aceptis lu kom spozulo. Tamen ante la mariajo-festo la kavaliere dicitis ad el : «Siniorino Dukino, vu nulatempe darfas questionar me pri qua me esas nek deube me venas, nam cakaze me devos separesar de vu.» Elu promisis ico. Li vivis felica kune dum multa yari.

Ma uladie, kande li asistis festo, el audis ulu mokar Lohengrin. Lua aflikteso esis granda. Nune el pregis la kavaliere por ke il revelez ad el ilua sekretajo.

Se nur elu respektabus sua promiso ! Apene elu parolabis taskope, ke la cigno retrovenis sur la fluvio. Trista e plorante Lohengrin adiiis lua filii e lua spozino. Il saltis aden lua batelo e ne plus retrovenis.

Extraktita de la libro UNSER VATERLAND : Germanische Erzählungen für deutsche Kinder (NIA PATRIO : Germanala rakonti por Germana pueri) Lothringer Verlag METZ 1908.

L'ILIADO DA HOMÉROS

Rezumo di lo preirinta : [Pro insulto facita da rejo Agamemnôn a lua sakrifikisto la deo Apollôn punisas per mortigera epidemio la Akhaiani. Pos granda disputo kun rejo Agamemnôn, la heroulo Akhillevs mustas cedar. Il imploras lua deala matro Thétis por pledar favore a lu koram Zevs la rejo dil Dei. Zevs konsentas grantar sua helpo ad Akhillevs e sendas mentiera sonjo ad Agamemnôn. Pro miskompreno, la Akhaiani preparas su por departar e retroirar a lia hemo. La rejo e militisto Odissevs tamen probas

despersuadar li agar tale, e tandam li preparas su a la kombato. Sequas longega e tedanta deskripto di lia arivo.]

E Aias kunduktabis dek-e-du navi de Salamis, ed il lokizabis oli proxim la Athènani.

Iti qui habitis Argos e la forta Tiryntha, Hermionè ed Asinè havanta profunda gulfi, Troizènè, Eiôna ed Epidauros qua havas abundante viteyi ; e ti qui habitis Aigina e Masès komandesis da Diomèdès, audacoza ye la kombato, e da Sthénélos, filiulo dil glorioza Kapaneus, e da Euryalos, simila a la Dei, filiulo di rejo Mèkisteus Talaionide. Ma Diomèdès, audacoza ye la kombato, komandis li omna. E li venabis sur okadek nigra navi.

Iti qui habitis la fortifikata e bone konstruktita urbo Mykènè, e la richa Korinthos e Kléôna ; e ti qui habitis Ornéia e la felica Araithyrèè, e Sikyôn ube regnis, kom la unesma, Adrèstos ; e ti qui habitis Hypérèsiè e la alta Gonoessa e Pellènè, e qui vivis cirkum Aigion e la granda Hélikè, e sur la tota litoro, komandesis da rejo Agamemnôn Atréido. Li venabis sur cent navi e li esis le maxim grandanombra e le maxim brava de la militeri.

Lore la Atréido, vestizita per la splendida bronzo, esis fiera komandar l'omna herouli, nam lu ipsa esis bravega, e kunduktabis la maxim granda nombro de militeri. E ti qui habitis la granda Lakédaimôn en lua kava valo, e Pharis e Spartè, e Messè qua havas abundante kolombi, e Bryséia e la felica Augéia, Amykla e la marala Hélos ; e ti qui habitis Laas e Oitylos, komandesis da Ménélaos audacoza ye la kombato, e separesis de la militeri di lua fratulo. Li venabis sur sisadek navi. E Ménélaos esis meze di li, fidante sua kurajo ed ecitante li por kombatar ; nam mem plu kam li, lu deziris venjar la rapto di Héléne e la malaji qui venis de ol.

E ti qui habitis Pylos e la felica Arènè, e Thryos trairata per l'Alphios, ed Aipy habile konstruktita, e Kyparissè e Amphigénéia, Ptéléos, Hélos e Dôrios, ube la Muzi, renkontrinte la Thrèkiano Tamyris qua venis de Oikhaliè, de che rejo Eurytos la Oikhalièano, igis lu muta , pro ke lu fanfaronabis esar kapabla vinkar la Muzi ipsa, filiini di Zevs tempestoza, per sua kanto. Elci, iracoza, prenis de lu la deala cienco kantar e plear citaro. Ed iti komandesis dal kavalriano Gerenniana Nestôr. E li venabis sur nonadek kava navi.

Venis anke ti qui habitis Arkadiè, pede di la alta monto Kyllènè ube naskas viri brava, apud la tombeyo di Aigyptos ; e ti qui habitis Phénéos ed Orkhoménos richa ye besti-trupi, e Rhipè e Stratiè, ed Enispè frapita per la venti ; e ti qui habitis Tégéè e la felica Mantinéè, e Stymphèlos e Parrhasiè, komandesis dal filiulo di Ankaios, rejo Agapènôr. E li venabis sur kinadek navi bone konstruktita por trairar la nigra maro, nam li ne okupesis pri la marala labori.

Adjuntesis a li ti qui habitis Bouprasion e la deala Elis, e la lando qua inkluzas Hyrminè e la frontial urbo Myrsinos, e la Oléniana roko ed Aleision, venabis sub quar chefi, e singla chefo duktis dek rapida navi ube

esis multa Epéani. Amphimakhos e Thalpios komandis le una ; e la unesma esis filiulo di Ktéatos, e la duesma filiulo di Eurytos Aktoriôn. E la robusta Diôrès Amarynkéide komandis le altra, e la deala Polizeinos komandis le lasta ; ed il esis filiulo di Agasthénès Augèiade. E ti qui habitis Doulikhiôn e la santa insuli Ekhnades qui esas ye la horizonto dil maro, opoze a l'Elis, komandesis da Mégès Phyléide, simila ad Arès. E li esis filii di Phyleus, habila kavalriano kara a Zevs, qua pro ke lu iraceskis kontre sua patro, refujis en Doulikhiôn. E li venabis sur quaradek nigra navi.

Odissevs komandis la grandanma Képhallèiani, e ti qui habitis Ithakè e la landeto Nèritos havanta netranquila foresti, e ti qui habitis Krokyléia e la arida Aigilipa, e Zakynthos e Samos, e ti qui habitis la regiono Epeiros sur la opozita litoro. Ed Odissevs, equala a Zevs per la inteligenteso, imperis ili. E li venabis sur dek-e-du reda navi. Thoas Andraimonide komandis la Aitôliani qui habitis Pleurôn ed Olénos, e Pylènè, e la marala Khalkis, e la stonzoza Kalydôn. Nome la filiuli dil grandanma Oineus esis mortinta, e lu ipsa esis mortinta, e la blonda Méléagros esis mortinta, e Thoas komandis nun la Aitôliani. E li venabis sur quaradek nigra navi.

Duro sequos

KLASIKAJO: NASKO E YUNESO DI ALEXANDROS

La fortune donis a Filipus, rejo di Macedonia, tri agreabla kozi dum nur un dio. Nome, itadie, charoduktisto dil rejo esis vinkero che la Olimpiala Ludi ; e per unika violentoza atako dal militistal chefi Macedoniana, il vinkis l'armeo di sua enemiki ; fine robusta filiulo nomizita Alexandros naskis kom heredonto di la rejo. Lore, la sacerdoti di lua religio dicis a Filipus : «La presigni esas favoroza ad Alexandros. Tua filio, naskinta inter la vinki, efektigos granda agi : ilu vinkos lua omna enemiki, il plugrandigos tua rejio. Kande il vinkabos fora populi, la famo di Alexandros konoceskos en la tota mondo. Filipus aceptis kun granda joyo la predici dal sacerdoti. Or, la forci di Alexandros kreskis singladie pro ke ica puero exercis ofte lua korpo per armizita lukto kun samevanta yunuli. Tale ica adolecanto divenis robusta e kurajoza.

Segun lernolibro pri la Latina linguo

LA MISTERIOZA CIVILIZO DI FONTAINEBLEAU

Sen savar lo, omnasundie, mili de promenanti en la foresto di Fontainebleau (nefore de Paris, Francia) pasas forsan avan la restaji di nekonocata civilizo desaparinta.

Ica foresto di Fontainebleau esas un de la maxim granda e bela foresti di Francia. Ol jacas sur preske 20.000 hektari. Inter la arbori e la roki kun fantastika formi, on povas sentar magiala atmosfero. Sempre on questionas su : kad Fontainebleau esis la centro di nekonocata anciena civilizuro ?

LA GEOLOGIALA PASINTO DI FONTAINEBLEAU

La geologia pasinto di ca foresto duras esar nemulte konocata. Lua historiala pasinto esas mem plu nesavata. Til 1830, cirkume, ol ignoresis sur la mapo di Francia. Mem la banditi qui eskapis de la rejala jendarmi hezitis enirar profunde ica grandega foresto. Esis legendi pri la misterioza habitanti di ca foresto. On asertis ke la diablo sub la formo di granda Chasisto nigra trairis la foresto. Ne esis felicaajo renkontrar lu, tante plu ke il cirkondesas da diablala hundi. Tale la promenanti ne tre deziris vizitar la foresto qua konsideresis kom danjeroza loko.

STUDIO DIL GROTI DI FONTAINEBLEAU

On savas nur ke dum plura dekamili de yari, homi habitis ula groti di ca foresto. Li postlasis ibe grandanombra desegnuri e signi qui duras pozar problemi a la historiisti.

Ita signi desegnesis lor periodo - segun J.L. Baudit, ciencala esploranto studiinta oli maxim bone - qua duris dum 30.000 yari cirkume,

t.e. de l'inter-glaciala ero «riss-würm» til la fera epoko. La maxim anciena signi esas tre simpla, nome li esas simpla abstrakta linei.

Le maxim recenta de li reprezentas animalal od homal desegnuri same kam plu komplikita simboli, di qui ni ne savas la exakta signifiko. La specalisti remarkis astoniva similesos inter plura di ca desegnuri ed olti trovata che altra prehistoriala peizaji enigmatatra.

MISTERIOZA SKRIBARTO

On anke trovis kelka tombi neolitikal* en la mezo dil foresto di Fontainebleau. Una de li kronizesas per bloki qui havas la formo di jacanta statui. Kad parolesas pri naturala bloki o kad li laboresis da homi ?

La suba tomo livris plura mikra skulpturi ek stono. Ol ekavesis komence dil yari 1960 dal amatora arkeologiisto Robert Ganzo. Ma la oficala ciencala esploranti konsideras oli kom nura fantaziaji dil naturo.

Tamen esas substrekizenda ke altra neolitikaj* restaji ekterigesis cirkum Fontainebleau.

Ultre lo, kelka tabeleti trovita da R. Ganzo, en un de la tombi pozas konsiderinda problemo arkeologia. Nome ica tabeleti kovresis per ideogrami* qui pensigas nerezisteble pri skribarto.

Oficale ico esas neposibla, nam la skribarto supozesas naskir multe plu tarde, en Proxima-Oriento.

Segun oficala tezo, la unesma skriburi aparis en Sumer ye cirkum 3.300 ante nia ero. On enskribis piktogrami* (desegnuri supozata reprezentar literi) sur argila tabeleti, ye cirkum 3.000 ante nia ero la desegnuri transformesis ad intersequo di streki : la kuneiforma skribarto. Tamen existas plur altra exempli di prehistoriala skribarti, antea a la civilizuri di Proxima-Oriento. La enigmato di Glazel en mez-Francia esas tre kontroversata. La tabeleti di Cortaria, evanta de 4.000 yari ante nia ero, esas altra temo por kontroverso. Nome oli trovesis en Transilvania ed ico supozigas ke la skribarto ne naskis en Mezopotamia, loko qua esas la bersilo dil civilizuro di Sumer, ma meze dil stepi di est-Europa. Esas kelka similesio inter la ideogrami di Fontainebleau e la literi poslasita dal Hitita civilizuro di Anatolia e Proxima-Oriento. Kad pro ico on darfas konjektar ke l'anciena habitanti dil forestego di Fontainebleau esis la ancestri dil tribui qui departis por koloniigar l'Oriento ?

LA ROKAJI DI FONTAINEBLEAU

Li esas probable, la maxim videbla e stranja restaji dil pasinto di Fontainebleau. Desfacilesas ne questionar su pri lia formi.

Ibe anke pozesas la questiono : kad ica rokaji taliesis dal homala manui o dal naturo ?

On povas observar figuratra exakteso tre surprizanta koncerne certena rokaji. Kelka de li riproduktas otario, elefanto, giganta tortugi, karnavida ucelo...

Kad ico esas la naturala rodado, qua exercesis dum plura yarmili sur rokoza substanco ek greso ?

Nule konocesas ke ica animalo vivis en ica mondo-parto, mem en fora epoko. Ma quon ni vere savas pri la pasinto di nia planeto ?

Nia ancestri en la groti piktis la fakti di lia singladia vivo e la animalo qui cirkondis li. Kad la homi di ca misterioza civilizuro volis tote simple reprezentar la bestii di lia omnadia vivo ?

En ica tota afero esas tro multa koincidi e fantaziaji dil naturo. Fontainebleau ankore vartas ke on interesesez pri lua pasinto. Forsan, uladie, Fontainebleau divenos la Franca Stonehenge.

Fonti : - La perdita sajeso dil anciena civilizuri, Edituri Time Life. - La desaparinta granda civilizuri, Selekturo di Reader's Digest.

AKTUALA HISTORIO RIKONCILIO DAL RUSI KUN LIA PASINTO

(Da Fabrice Nodé-Langlois)

Introdukto : [Departinta de Ekaterinburg, religiala procesiono de duadek mil religiani pariris triadek kilometri duktanta a Ganina Yama por facor homajo a la imperiala familio Romanov ed a la lasta caro, mortigita nonadek yari antee e qua divenis, nun, santa Nikolaos II danke la ortodoxista Eklezio.]

La suno ne ja levisis, tamen psalmi audigesas sub la grandega statuo di Lenin, sur la samnoma avenuo. Fluvio de mulieri kuafita per fulardi, preirata da grupo de popi vestizita per ceremoniala kostumi brandisanta ikoni, trairas per alerta pazi Ekaterinburg, olqua esas la maxim important urbo dil Ural-

regiono. Opoze a la olda chefo bolshevista, la plebeyaro celebras la rezurekto di Santa Rusia. Cirkum duadek mil fervoroza ortodoxisti defilas por celebrar la nonadekesma aniversario dil mortigo di la lasta caro, Nikolaos II, e dil imperiala familio.

Segun paradoxo dil historio, la procesiono jus pasis avan sovietala monumento reprezentanta stilizita buketo de flami ek reda stalo. Ibe plako ankore celebras la heroala civito Sverdlosk . Tale rinomizesis Ekaterinburg lor la komunista epoko, homaje a la yuna bolshevista direktanto lakov Sverdlosk. Segun certena historiisti, lu esas la viro qua imperis mortigar Nikolaos II, la carino Alexandra, lia quar filiini e la carido Alexis. Ica masakro eventis dum la nokto de la 16ma til la 17ma di julio 1918, en la subteretajo

dil «villa» Ipatiev. Olca, qua esis la lasta karcereyo dil imperiala familio, en la mezo di Ekaterinburg, rezigesis en 1977, segun impero dal KGB.

Sur lua loko, de kin yari, stacas la Katedralo-dil-Varsita-Sango, novBizancala monumento ek blanka marmoro ed ek malakito dil Uralregiono. La pilgrimanti veninta de Moskva o de Siberia pregis ibe dum la tota nokto. Onu hastas por kisar la moderna ikoni reprezentanta la santa familio kanonizita lor Boris Elcin. «Lo esas granda joyo», tale komentas avan la kirko Maria Vladimirovna Romanova, qua esas mikra persono per la staturo ma granda-dukino per la nobela rango. Ita elegantino, kuafita per nigra mantilio memoriganta pri lua naskolando Hispania, kontrastas meze di le «babushka» en lia modesta longa jupi. Ica nuna «chefo dil imperiala familio» respondas a la jurnalisti en sendefekta Angla linguo quan lu lernis en Oxford. Lua komuna ancestro kun Nikolaos II esas la avulo di ca laste dicita, nome Alexandros II, di qua elu esas la pos-pos-nepotino.

Mikra jupi e dekolturi

Pasinta-merkurdie, la statala advokataro di Moskva itere konfirmis, apogante su sur genala expertizi, ke la trovata restaji, un yaro ante nun, en la foresto di Ganina Yama ye l'ekiro dil urbo, esas vere olti di Alexis, la hemofiliika yuna princo mortigita kande il evis 13 yari, e di lua fratino Maria.

Nikolaos II, lasta caro, cirkondata da lua familio

Supozeble omna membri dil imperiala familio nun trovesis. La cienco e la judiciistaro cesigis la populara miti pri la nelegala posvivo di Alexis od Anastasia. Granda-dukino Maria esas cirkonspekta koncerne la konkluzi dal genisti. «Me prizus lo, se ico esus justa, ma la specalisti povas erorar, me vartas til ke omni interkonsentos.» Omni, t.e. anke la Eklezio, qua til nun ne savigis lua opiniono.

Galina, tote nerobusta «babushka», tremas pro emoco dum admirar la granda-dukino : «Ico esas Deo, qua sendas el a me.» Majoritato de Rusi deklaras esar Deo-kredanti ma la praktikanti duras esar minorital. Ye kelka pazi de la katedralo, la triesm urbo di Rusia populizita da 4 million habitanti vivas quale kustumale - e malgre la kanikulo - ye lua rapidega ritmo. Mikra jupi e dekoltita malyoti, tre poke konforma a la deco-postuli dal ortodoxista Eklezio, esas omnaloke videbla.

«La tota popolo esas responsiva pri la peko. Lu devas repentar», la pilgrimanti repetas, kun nedireta regardo a la jurnalistini vestizita per pantaloni.

Plufortigita per lia fido, la marchanti pariris per rapida pazi la triadek kilometri duktanta a Ganina Yama. Lo esas hike en kupro-shakto, ke la bolshevisti forjetis la imperiala kadavri pos aspersir li per acidaji e plu tarde brulir li. La ligna kapeli esas grandanombra en ita loko di historiala memoro, cirkum ica shakto, ube plantacesis blanka lilii qui kreskas en poeziatra desordino.

La Caro superpasas Stalin ye populareso

Havanta densa barbo griza, l'arkisacerdoto Andrei vizitas unesmafoye Ganina Yama. Andrei, qua evas 55 yari, esas popo de duadek yari. «La imperiala familio esas kara a mea kordio. Dum la komunismala epoko, me esis docisto pri historio, lu naracas emocoze. Onu docis nur mentii, Marx, la partiso, la kongresi, lo esis hororigiva. On parolis pri la familio dil caro sen detali, nur por dicar ke lo esis bona fusilagir ol.» Ekpulsita del universitato pro lua idei, Andrei iris a Siberia dum la yari 1980 : «Onu ne plus deportis la homi, onu nur rekomendis departar», tale ridetas ica regulierulo. «Nula lando en la mondo tante destruktis lua historio», lu deploras.

L'aktualeso di le Romanov jus propulsis Nikolaos II ye la unesma plaso dil provizora klasifiko por la konkurso dil maxim famoza Ruso, olqua impulsesis dal publika televizional kanalo Rossia. Per lua plu kam 400.000 telefonala voti, la Caro superpasas...Josef Stalin. La Rusa judiciistaro refuzas rehabilitar le Romanov segun la motivo ke li ne esis «viktimi pro politikala reprezalo» ma pro krimino ye komuna yuro. Ico ne esas importanta, en la procesiono de pilgrimanti, Valeri esas fidanta. Ita alta-statura kerlo defilas en lua nigra uniformo kun blua surfaldaji di kozako, same kam la duadeko de lua kamaradi veninta de Stavropol, en sud-Rusia. «Ni vartas la restauro dil monarkio. Multa profetumaji da santi anuncas lo. Rusia rinaskos.»

Segun BLOGO - Eki de Rusia

FANTASTIKA RAPORTO: LA VIRO QUA VENIS DE ALTRA LOKO

Dum matino dil monato novembro 1957, gardisto dil kastelo di Chambord marchas profesionale en la diversa chambri di ca splendida konstrukturo. Arivinta en un de la princala chambri, il haltas sur olua solio, nam il esas astonegata vidar nekonocata viro dormanta quiete e sen irga egardo meze di historiala lito. La gardisto pensas quik ke parolesas pri turisto surprizita per la klozo dil kastelo, pos la vizito dil preirinta dio. Lo esas certeso a lu nam la nekonocato esas bone vestizita, e nule pensigas pri vaganto. Il do vekigos lu, ma tamen il intencas reprimandar ilu. Il sukusas lu dolce per brakio. La koncernata viro apertas la okuli, regardas la cirkumajo e semblas astonata per ica situeso. Il ne komprenas la reprochi dal gardisto, nam segun evidenteso il questionas su qua esas ica kerlo, qua desdormigas lu. La funcionero, pro ke il kredas ke la viro mokas il, iraceskas serioze. Il telefonas a responsivo. Pose lu venigas policiani ! Plu tarde, questionita che la

jendarmeyo, la nekonocata viro asertas ke il nomesas Pierre Neveu, deklaras ke il esas arkitekto e ke lua pre-avulo esis un de la du konstrukteri dil kastelo di Chambord. Ica dicita Neveu, se ico esas vere lua nomo, semblas terorigita per la posturo di ti omna qui questionas lu. Ne esas dubo en lua mento ke il esas en la manui di stranja homi. Il pavorigesas enstrade kande il vidas automobili, il ne konocas la elektro nek la acensili, nek la telefonilo...

Semblante, Pierre Neveu venas de altra yarcento ! Dum tri semani, il submisesas a diversa psikiatrala exameni. Expertizisti studias lua omna aserti. Nome olti esas multanombra ! Unesme Neveu semblas konocar perfekte singla de la chambri dil kastelo. Il parolas pri la splendida eskalero sur qua il falis ye kelka dii antee pos la vizito da rejo Henrikus III. Kande

ulu ridachas lor ita deklaro, Neveu ekirigas de sua posho ganto pri qua il asertas ke ol apartenas ad ica rejo di Francia ! Ita ganto dil dextra manuo egaresis da Henrikus III lor lua maxim recenta vizito en Chambord e Neveu konservas olu en la skopo retrodonar ol a Sioro Rejo. Historiisti studias ica objekto, li konstatas ke lu konformesas exakte ad altra ganto, cafoye dil sinistra manuo, olqua konservesas en vetrino dil kastelo-muzeo. Samamaniere Neveu ekirigas de sua poshi mikra tabakuyo qua apartenas a lu e sur qua gliptesas N per ora litero. Il havas anke brodita naztuko ek linono e kelka ora moneto-peci dil XVIma yarcento. Kompense, lu ipsa ne povas explikar de-ube venas la vesti quin il surhavas, t.e. vesti dil XXma yarcento quin il asertas nulatempe vidir antee. Koram tala desordinaji, ma anke pro ica preske konvinkiva fakti pro ke li esas verikifebla e verifikata, la jendarmi publikigas en omna regionala jurnali fotografuro di la nekonocato di Chambord. Camotive, du dii pose, siorino Pierre Berthier eniras la jendarmeyo di Blois, urbo ube el habitas. Simone Berthier konocesas dal policiani nam tri yari antee, ye la 27ma di junio 1954, lua spozulo desaparitis misterioze. Pierre Berthier, kontisto che mikra entraprezeyo dil mezo di Blois, evis lore triadek-e-non yari, aspektis quale meznombra civitano, laboris konciencoze e nulatempe remarkesis irgamaniere. Il esis patro di du filiineti, esis tre akurata, tre ordinema, prizis nek lo neexpektita nek la surprizi, oli esez bona o mala. Singlavespere, lu livis lua laboreyo ye sis kloki e kin minuti, pariris dum kelka minuti la duacent metri qui esis la disto de lua laboreyo a lua domo, sen irgatempe haltar survoye. Ye dek-e-ok kloki dek-e-kin minuti, lu instalis su en lua fotelo e funcionigis anciena radiofono*

dum vartar la retroveno da Simone e da lua du filiineta. Ma ye ta dio, tamen, Pierre ne retrovenabis adheme ! Malgre minucioza serchado, la policani qui informesis quik da Simone ne trovis mem la maxim mikra traco di lu. Il, segunvorte, desaparabis inter lua laboreyo e lua apartamento.

Dum ica komenco di decembro 1957, kande Simone Berthier instalas su avan la kapitano dil jendarmi el ridetas joyoze e tenas enmanue la jurnalono di ca dio. Ne esas irga dubo por elu ke elua spozulo fine trovesis. Pierre Neveu, elu pensas, esas nulu altra kam Pierre Berthier ! De lore, nova exameni efektigosos ye ilta quan la jurnalaro duras nomizar «La nekonocato di Chambord». Se lu esas Pierre Berthier, quon lu facis dum la tri yari di lua desparado ? Esas neposibla ke il restis en ica regiono sen remarkesir da ulu. E pro quo lu retrovenas nunadie ? Psikiatriisti e psikologiisti balde konvinkesas ke Berthier ne esas simulanto, ke lu esas vere amneziika e nule memoras sua preirinta existo apud Simone e lua du filiini.

Organizita renkontro inter amba esas konkluziva pri ca temo nam segun Berthier - o Neveu ? Simone esas stranjera persono quan il nulatempe antee vidis. Samatempe, la tabakuyo di Neveu, lua brodita naztuko e lua ora moneto-peci examenesas ed analizesas sorgoze, e furnisas astoneganta konkluzi : ica omna objekti evas de la XVIma yarcento, ma tamen oli semblas esar preske nova. Omno instigas kredar ke Pierre Neveu dicas la vereso e do ke lu esus viktimo di «tempo-glito», t.e. ke lu esas civitano dil XVIma yarcento misirinta erore ye la XXma yarcento.

Quoniam* lu asertas ke lu esas arkitekto, altra expertizisti subisigas mentala exameni da lu. Pierre havas nenegebla savo en ica feldo, ma lua omna skisuri esas anakronismala e facesas quale oli povus facesir tri yarcenti antee. Vice quieteskar, Pierre Neveu semblas foleskar sempre plu multe singladie. Il ne plus povas tolerar la fakto ke il mustas senfine subisar la questioni da ta omna homi, qui nule kredas lua dicaji. Il ne plus povas tolerar ke il mustas justifikar su sencese. Il suplikas por ke on lasez lu rividar lua amiki, lu citas kelka nomi quin la historiisti quik notas en la skopo verifikar plu tarde kad la citita personi existis reale.

Plura de li semblas esar nekonocata ma pos profunda serchado, semblas ke omni vere vivis ye la sam epoko, nome ye ca fino dil XVIma yarcento de-ube venas Pierre Neveu. Ed omni interkonoceskis en Chambord ! Ne esabus posibla ad un de nia samtempani konocar ita omna detali pro ke mem la historiisti nesavis oli.

La jendarmi, qui esas racionala homi, ne aceptas ica expliko. Li prenas la fingrala traci da Pierre Neveu, sendas oli ad Interpol, inquestas en diversa medii. Sen irga valida rezulto.

Quankam ico despezas a li, li devas aceptar agnoskar la fakto ke Pierre Berthier ne trovesis e ke parolesas nur pri stranja simileso. Ma qua esas ica viro inkluzata en hospitalo-chambro ? Li ne volas kredar ke il povus esar eskapito de la tempo veninta rekte de la XVIma yarcento ! Parisana

inspektisto komisita irar a Chambord preparas su por rikomencar la inquesto. Il renkontras ica nekonocato en la komfortoza karcero ube il inkluzesas, nome granda chambro aparte aranĝita por lu en la hospitalo dil dicita urbo. Plusafoye, Neveu respondizas la granda quanto de questionis qui demandesas a lu, il furnisas detali, segun semblo tote vera, e pluduras ne rikonocar Simone Berthier e lua du filiini. Nun esas preske sis monati ke il inkluzesas en ica chambro. Ye ula matino, flegisto eniras la chambro permanente klefo-klozata e trovas ke la loko esas vakua. Il informas quik sua superiori nam il pensas nemediate pri eskapo. Ma la fenestro klozasas interne e provizesas per du dika stangi. Koncerne la pordo, ol duoble klozesis ! Malgre omna entraprezata serchadi, Neveu nulatempe itere trovesos. E Simone Berthier perdas duesmafoye, ilta quan elu kredis ke il esas elua spozulo. Quale dum la monato junio 1954, malgre importanta explori, nulu esis rividonta la misterioza viro di Chambord. Nulu esis audonta parolar itere pri Pierre Berthier, nek pri lua sozio Pierre Neveu. La policani ne plus savis quon konjektar : la vojagero di altra yarcento desaparabis same stranje kam il arivabis, quaze eroro dil tempo sendabis lu inter ni e nun retrovenigis lu ye la XVIma yarcento...

Extrakturo de la libro VOYAGE DANS L'IMPOSSIBLE
da CHRISTIAN DUREAU

HISTORIALA DISKURSO: NAPOLEON BONAPARTE ADIAS LA ANCIENA GUARDO EN FONTAINEBLEAU (20ma di aprilo 1814)

Napoléon Bonaparte (1769-1821) esas generalo dil Franca revoluciono, plu tarde il obtenas granda vinki en Italia ed en Egiptia. En 1799, il kaptas la povo per la stato-stroko dil 18ma di Brumaire e divenas Unesma Konsulo. En 1804, il sakrighesas kom imperiestro dil Franci, ye la nomo Napoléon I. Lua regno efektigas impresiva laboruro de transformi di lua lando sub multaspeca formi. Lua imperiestrala glorio finas en 1815 per la desvinko di Waterloo. Napoléon exilesas sur la insulo Santa-Helena ube il transmondeskas.

En 1814, ye la fino dil kampanio di Germania e dil desvinko di Leipzig, Francia invadesas e vinkesas. Napoleon I koaktesas abdikar ed exilesas sur la insulo Elba di qua il recevas la mokala suvereneso, segun la kontrato di Fontainebleau dil 11ma di aprilo. Il probas suocidar per venenago, ma tote vane. Il adias la Anciena Guardo ye la 20ma di aprilo dum ke Ludovikus XVIII advokesas por sucedar lu.

Ho Anciena Guardo, me separeskas de vi, me adias vi. Me sempre trovis vi sur la voyo dil glorio ; nome vi nulatempe livis la voyo di la honoro. Me esas kontenta pri vi. Me entraprezis duadek yari de militi por Francia, por la feliceso di ca kara patrio, ma omna potenta landi di Europa armizis su kontre

me : parto del armeo trahizis lua devo. Francia ipsa volis nova destino ; kun vi e kun la bravuli qui restis fidela a me, me povabus mantenar intercivitana milito en Francia dum tri yari, ma ol esabus desfelica afero e kontrea a la skopo quan me vizis. Vi esez fidela a la rejo quan Francia selektis por su. Ne abandonez ica kara patrio qua esis desfelica dum tro longa tempo.

Ne plendez mea fato, me esos sempre felica kande me savos ke vi anke esas felica.

Me povabus mortar, nulo esabus plu facila a me ma me sempre suriros la voyo di la honoro.

Me redaktos pri to quon ni efektigis.

Me ne povas embracar vi omna, ma me embracas via generalo. Por omni, venez ! Generalo [Il embracas lu.] On adportez a me la Aglo ! [Il kisas ol e dicas :] Ke ica kiso sonadez en la kordio dil omna asistanta bravi.

Extraktita de la libro LES GRANDS DISCOURS DE L'HISTOIRE (LA GRANDA DISKURSI DIL HISTORIO) da Kevin Labiausse.

LETRO DA NIA PASINTA AMIKO ANDREAS JUSTE

La letro quan me kopias sube esis skribita e sendita a me da nia pasinta eminenta Idisto Andreas Juste. Me opinionas ke ol esas perfekte publikigebla, nam ne esas celenda personala aferi pritraktita en ol. Me tante plu deziras konocigar ol ke ol redaktesis en la neimitebla e modelatra stilo da nia transmondeskinta samideano ed esis un de lua lasta letri.

En mayo di 1998

A Sioro Martignon

Kar amiko,

Forsan vu savas, ke me subisis grava falo en mea propra domo, e ke pro brakio ruptita me mustis esar kuracata en hospitalo.

Nun me konvalecas en loko qua es organizita por tala skopo. Ma sen mea libri, sen revui e sen dokumenti la vivo esas desfacila. Sioro Bol venis por vizitar me ed il informis kelke pri l'eventi en nia mikra ma valoroza Idistaro. Dume Dro Carlevaro jus editis libro kontenanta 75 pagini sub titulo «Idala foliumi»

Quale Sioro Carlevaro procedos por konocigar ol ? Me ne savas ; omnakaze to es studiuro serioza.

To esos por me, tre util savar vua opiniono, se mem forsan vu ne aprobos ol komplete.

Altraparte nun me laboras por altra verko, to esas : «ek sua fonto» en qua me montras ke multa posibla formi, tote korekta, ed en cetera kazi ke tala

tamen konform al principi dil Ido, esas mis-explotata. A vu me konfidencas ke yen mea skopo : mantenar Ido sur la bona voyo, e por to esas preferinda ameliorar l'Ido segun sua fundamental principi, plu kam propozar kapricioza reformi. Tale se mem vu ne aprobos omno, vu povos tamen komprenar l'intenci.

Voluntez pardonar, ke me tante skribas pri mea projekti, ma to es signo di mea konfido. De plura semani me pensas pri vu ed esperas, ke vu ne subisas morbo, e ke balde vu povos denove editar vua letro, quan nun mult ldisti aprecias, vu pleas rolo neremplasebla. Pro to yen expreso di mea sincera gratitudo, e me adjuntas di mea personal amikeso.

Andreas Juste

LA MISTÉRIO DIL OBLIVIATA VILAJÉTO

[Rezumo di lo preirinta] : En 1943, viro e lua spozino iras a la hemo di olda mortanta onklulo. Li arivas a stranja vilajo ube li informesas pri astoniva kozi e cienco nekonocata altraloke. Li invitesas dejunar kun misterioza Ekleziani qui savigas da li sekreta fakti ed eventi dum ke li savuras ecelanta repasto ekologial. Li fine audas mem parolar pri tote nekonocata eventi dil historio di Francia.

Furioza la kardinalo rieniris veturo... Kelka dii pose, oficiro dil Rejala domo, provizita per specala oficala letro, venis por arestar Domno* Guyon en la skopo duktar lu a la Bastille(1) ube dum dek-e-kin yari il havis la posibleso meditar pri la danjero avertar la povozi pri la desfelicaji quin la fato preparas por li.

Inkluzita en la Turmo di la Bertranderie, sen kontakti kun la extera mondo, ica prioro dil Benediktani ekiris ol erste kande il liberigesis per la sedicio eventinta ye la 14ma di julio 1789.

Philippe profitis la intermezo por deprenar e transmisar la salado quan il preparabis dum ke ni askoltis la ne-estanchebla historiisto.

- Vu esos forsan surprizata per la saporo di nia oleo, ho mea kuzino, olca venas de la frukti qui kuriozigis vu hiere sur nia platajo... cetere oli kreskas nur ibe.
- Fakte, me nulatempe vidis planti simila.
- E vu trovos menciono pri oli en nula libro pri botaniko.
- Lo esus tamen interesiva kultivar - precipue nunatempe - oleoza planto qua ja furnisas frukti uzebla sen irga flego, kad ? Lucienne remarkigis.
- Kompense, ol havas altra propraji pri qui ni opinionas ke oli povas esar nociva...
- Ha !

- ...Me precipue volas dicar a vu, kara Siorino, patro Jean dicis, ke ni qui vivas ex ter la mondumo - me dicus preske ex ter la tempo - ni sempre sorgoze observis la propraji di singla planto, di singla herboro e di singla metalo, ante rekomendar lia uzado... e tre ofte ni abstenis difuzar ula od altra deskovrajo pro ke ni judikis ke la sufri quin lu efektigus a la homi esus plu granda kam la avantaji quin li obtenus per ol.

- Kad vu povas citar exemplo ho Patro mea ?

- La oro, pose la diamanto. Recente la karbono, nunadie la petrolo, por la ekstrakto de qui milioni de homi subisas sklaveso, penas, o luktas e mortas por konquestar oli, extirpar oli de la tero ube la bonfacanta dei celabis oli. Lia posedo esas la kauzo dil granda habiteyari industrialala genitanta mizeri, odii, e fine la perfektigita masakri di ca yarcento quin la intermilitanti probas justifikar per sonora e vakua paroli. Kompatinda homi, kompatinda infanti qui ludas kun la Fairo, kompatinda foli !

- La militi dil Revoluciono e dil Imperio qui sangizis Europa dum 25 yari tamen ne esis lukti pro ekonomiala interesi kad ?

- Ka vu esas tante certa pri co ? Koncerne ni, qui observis atencoze la kateniguro-proceso di ca konflikti depos la sepyara milito qua opozigis Anglia kontre Francia en India til Waterloo, dum ke intertempe eventis la kampanio di Egiptia, ni esas multe min certa pri co ! Kad vu savas ke lo esas ita expediciono qua instigis Bonaparte ambiciar la Imperiestrala krono ?

Astonegata me regardis atencoze patro Jean, di qua la neprevidita argumenti, tam bone per lia expozo kam per lia konkluzo, lasis me sen respondo.

- Tre remarkinda... pluduris nia savoza historiisto, on povas per tre diversa digresi cesar parolar pri la historio di Perrière quan me naracis a vu, on sempre retrovenas ad ica temo...

- Quala relato povas do esar, ho mea Patro, inter la Expediciono di Egiptia, Perrière e Napoléon ?

- Ka me ne dicis a vu instanteto ante nun, quale la lasta prioro di Lagny enkarcerigesis en la Bastille dum 15 yari pro ke il probabis avertar la rejo kontre la Destino qua minacis lua krono ?

- Ya...

Domno* Guyon, liberigata per la sedicio dil 14ma di julio hastis evitar la tumultoza manifesti organizita omnaloke por la kelka liberigata karcerani - spionanti o falsiganti koncerne la plu multi de li - ed il retrovenis ad-hike en ica ipsa loko por respirar libera aero ye l'ombro di nia olda querki.

Il evis lore 70 yari, e la membri dil Abadeyo di Lagny dispersabis su. Lu povabus finar quiete sua vivo inter ni, dum profitigar lua kolegi dil rezulto di lua longatempe durinta meditadi di qui lu redaktabis la elementi.

Il poslasis a ni la klefi di la Lego dil Nombri qua posibligas komprenar la kateniguro-proceso hermetika dil fakti e dil dati.

Pos riestablisir sua bona sanesala stando, Domno* Guyon, pavorigita per la sango-torenti quin ica Revoluciono fluigis, volis irar a Paris por avortar la direktanti di Francia kontre la danjeri qui akumulesis. Kom anciena karcerano di la Bastille e pro lua evozes, il obtenis facile admisesar por audienco che la autoritatozi... Ma, il konsideresis kom fola dal homi di ta tempo, qui esis nekredema od, adminime, qui ne volis grantar mem semblo di kredo a metodi suspektata pri obskurantismo e superstico, tale il omnaloke konjedesis polite. Ma pro ke il fidis la rolo quan il kredis ke la Providenco atribuabis a lu, Domno* Guyon obstinis restar en Paris ube il lokacis sordida lojeyo ye la n° 15 strado dil Estrapade, ibe lu grantis konsulti po basa preci a butikisti.

Ye la merkurdio 12ma di agosto 1795, yuna viro sat povre vestizita venis por konsultar pri lua futuro : «Kin yari pos nun, vu esos la mastro di Francia - ed ante la paso di dek yari tota Europa obedios vu» tale predicis Domno* Guyon, pos revelir a lua astonata konversanto la fundamentala reguli dil cielala matematiki sur qui lu apogis sua horoskopo».

Tote ne kredanta lo dicita, la yuna viro departis sen volar savigar lua nomo ; ma patro Bonaventure kredis ke lua devo esas informar nia komunajo dil deskovro quan il jus facabis : olta dil Viro qua restaurus la Galla Imperio.

Ye la sama yaro, la vinko obtenata ye la 13ma di Vendémiaire dal republikani revelis la nomo di la persono qua esis la nekonocata oficiro.

- Ma quala relato kun Egiptia cateme ?...

- Ni fine aludas la dicita fakto. Tri yari pose, Bonaparte, qua probable obliuabis la divinisto, quan il konsultabis dum ditreso-istante di lua vivo, esis en Egiptia, kom vinkera generalo siejata en lua konquestajo, e lu questionis su quale il povus ekirar ita danjeroza vespuyo. Lo esis un de la membri dil Instituto di Egiptia, olqua kreesis por studiar surloke la restaji dil anciena civilizuro di la faraoni, qua audacis propozar a la chefa generalo konversar kun un de la sacerdoti di Osiris deskovrita da lu en la ruinaji di templo ube ankore oficiis sekrete - koram skarsa adepti - la Ekleziani di ta anciena religio. Omnapunte la aludita savanto dil misterii di anciena Egiptia konfirmis la predico dal prioro di Lagny.

- Oldulo di mea lando dicis a me lo sama, en Paris, en 1795 dum ke desfavorizita, sen employo nek salario, me vendis mea libri por povar manjar.

(Duro sequos)

La Bastille (1) : Famoza karceru ube la reji di Francia enkarcerigis sekrete politikala karcerani e diversa suspektati supozata minacar la sekureso di la Stato.

Tradukita de libro redaktita da Paul Bouchet - Inter-Kelta Arkidruido

KURIERO INTERNACIONA, NUMERO 2-2008
TABLO DI KONTENAJO

Vorto dal redaktero.....	2
La Neolitiko*important epoko por la homaro.....	3
Odissevs e lua misterii.....	6
Klimato : to quon la historio savigas da ni.....	9
Idopedio - Konciza historio dil spiritista movado.....	10
Greka mitologio : Apollon.....	14
Pri Britaniani en Francia.....	15
Nia poeziala angulo - La antea vivo.....	17
Automobilo kun komprensita aero esas pronta por vendasor en 2009.....	17
Lohengrin (Germana legendo).....	18
L'Iliado da Homeros.....	19
Klasikajo - Nasko e yuneso di Alexandros.....	21
La misterioza civilizo di Fontainebleau.....	22
Aktuala historio - Rikoncilio dal Rusi kun lia pasinto.....	24
(Fantastika raporto) La viro qua venis de altra loko.....	26
Historiala diskurso - Napoléon adias la anciena guardo en Fontainebleau (20ma di aprilo 1814).....	29
Letro da nia pasinta amiko Andreas Juste.....	30
La misterio dil obliviata vilajeto.....	31

KELKA IDO-FORUMI

Tre populara esas la forumo : <IdoCatalaOccitan@yahoogroups.com>.

La jeranto di ca forumo skribas kelkafoye interesanta mesaji pri la singladia vivo, pri sporto e pri diversa temi. Ol ne esas nur en Ido, nam quale lua nomo indikas lo, on povas anke sendar mesaji en la Kataluna ibe. En ica forumo senteblesas ulo de la mediteraneala kordiala varmeso.

Por la novici qui volas ameliorar lia savo di nia Idolinguo, esas konsilinda adherar : <idolerneyo@yahoogroups.com>. Politikumado ne esas rekomendata che ica forumo.

La politikumado anke ne esas rekomendata che la forumo : <idostab@yahoogroups.com> qua guidesas da me. Me esforcas havar bona kulturala nivelo kun traduki dil Odiseo da Homeros qua aparas tempope folietone. Me publikigas ibe preske singladie KELKA NOVAJETI.

Se on esas kurioza, on povas trovar tote diferanta forumo, qua ne esas guidata da movadala Idisto e di qua la tituli di la rubriki esas en mala Ido, ma la mesaji ibe esas en korekta linguo. Yen la adreso di ca forumo : <idisto@groups.msn.com> .

Fine, me havas inklineso por la forumo ido-italiano@yahoogroups.com pro ke me chefe provizas lu per mesaji, quankam me nule savas la Italiana.

REVUI E LIBRI

La precipua revuo di nia movado esas PROGRESO, qua esas l'organo dil ULI. Ma la nova redaktero s-ro Pontnau jus demisionis. Altra revueto esas olta dil Germana Ido-Societo titulizita IDO-SALUTO, ol publikigasas reguloze ed havas bona nivelo.

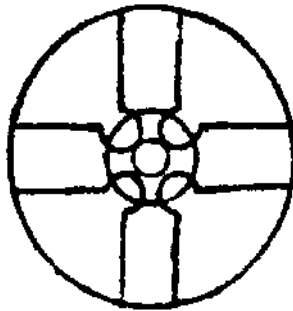
Editerio Krayono qua publikigis ne longatempe ante nun la prestjoza interretala revuo ADAVANE ! kontenas anke komenco di Biblioteko virtuala kun kelka Idala libri enretigita ye la sequanta adreso <<http://es.geocities.com/krayono/publikaji.html>>

Ultre lo, samaloke on povas lektar interretala edituro di KURIERO INTERNACIONA qua havas un trimestro tardeso kompare a la surpapera edituro.

Esas mencioninda ke la forumo <idoespanyol> kontenas fako pri arkivi ube on povas trovar altra libri di nia literaturo en nia linguo. La ULI havas simile reto-pagino kun virtuala biblioteko. Ol povas trovesar ye la suba adreso :

<<http://www.literaturo.ido.li/>>

MCLXXXIV

1184